

ANY 2083

VICENTE MUÑOZ PUELLES

ANY 2083

Títol original: 2083
© Vicente Muñoz Puelles, 2008

© Ed. cat.: edebé, 2008
Passeig de Sant Joan Bosco, 62
08017 Barcelona
www.edebe.com

Directora de la col·lecció: Reina Duarte
Disseny de les cobertes: César Farrés
Fotografia de coberta: AGE Photostock
Traducció: Equip edebé

Primera edició digital: maig 2010

ISBN 978-84-236-9850-9

Queda prohibida, tret de les excepcions previstes en la Llei, qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública i transformació d'aquesta obra si no es disposa de l'autorització dels titulars de la propietat intel·lectual. La infracció d'aquests drets pot ser constitutiva de delictes contra la propietat intel·lectual (art. 270 i seg. del Codi Penal). El Centre Espanyol de Drets Reprogràfics (www.cedro.org) vetlla pel respecte d'aquests drets.

Només arribem a entendre del tot un llibre quan hem fet
els mateixos passos que va fer l'autor.

John Keats. *Carta a John Hamilton Reynolds*. 3 de maig de 1818.

Índex

1. La fi dels llibres	9
2. La novel·la perduda	21
3. La biblioteca dels llibres amagats	30
4. Viatge segur amb Bibliotravel!	41
5. Grecs o troians	52
6. Viatge a <i>El Quixot</i>	63
7. L'altre David.....	80
8. L'illa de l'amor	92
9. Retorn al present.....	109
10. El llibre recuperat	115

1. La fi dels llibres

El Pa i jo ens estimàvem molt, però parlàvem poc, almenys des de la mort de la Ma. Era com si la nostra capacitat de comunicació depengués d'ella, i la seva desaparició ens hagués deixat sense paraules.

Tot i que el Pa tenia força amics, ben poques vegades els portava a casa. Pel que fa a mi, només tenia un gran amic: el Marc. El problema era que s'havia traslladat als Estats Units amb la seva família, i ja només parlàvem per videoconferència. Així que em passava la major part del dia entre la teleclasse i els videojocs, sense altra companyia que la del Nou, el meu gos robot. El Pa i la Ma me l'havien regalat pel meu novè aniversari. Ara jo en tenia setze, i el gos continuava anomenant-se Nou.

Al matí, el Pa s'aixecava molt d'hora, per arribar a temps a la feina. Suposo que ja devia ser a l'agència quan a la meua habitació sonava la veu alegre del despertador:

—Bon dia, David! Són les vuit del matí, la teua hora de llevar-te.

Sovint em quedava una estona al llit, fent el ronso amb el Nou, i aleshores tenia el temps just per arreglar-me i fer un mos abans que comencés la teleclasse. Al migdia, el Pa dinava a l'agència, i jo, a casa, habitualment a la cuina. Però, en arribar el vespre, agafàvem les safates amb el sopar acabat d'hidratar i ens assèiem a la sala davant la gran pantalla del telesensor, com quan la Ma vivia.

Era la nostra manera de mantenir el seu record. Tot i que mai no ho vaig comentar amb el Pa, suposo que ell també ho veia així. En fer el mateix que fèiem quan la Ma era amb nosaltres, ens semblava que ella no havia mort realment, i que se n'havia anat durant unes hores. Només que, com ja he dit, el Pa i jo teníem poca cosa a dir-nos. O teníem molta cosa, però n'havíem perdut el costum.

Va ser un d'aquells vespres quan va començar aquesta història, que en realitat són unes quantes. El Nou era als meus peus amb els ulls tancats, perdut en algun somni electrònic, i jo mastegava una hamburguesa de carn vegetal.

Tot d'una, al telesensor, hi va aparèixer un paisatge gairebé lunar: una muntanya resseca i nua, foradada per una sèrie de coves. La veu del locutor era neutra i impersonal, com un timbre metàl·lic.

—Membres del Servei Arqueològic—va dir—han trobat, a l'interior d'una cova, un dipòsit de llibres de paper, en excel·lent estat de conservació. Gairebé tots daten de començament d'aquest segle, però alguns són anteriors. La troballa és important per als historiadors, que ara tenen davant seu la tasca de catalogar-los i

comprovar si n'hi ha exemplars en els vastos magatzems de la Docuteca Nacional. Recordem que els primers llibres es copiaven a mà. La impremta, que va ser inventada a la Xina, va arribar a Europa en el segle xv. Els llibres de paper van deixar de comercialitzar-se cap al 2050, és a dir, fa una mica més de trenta anys. No s'ha facilitat la localització de la cova, que encara no ha estat explorada en la seva totalitat, per la qual cosa cal esperar noves troballes.

A la pantalla, dos homes amb guants i mascaretes, col·locats sota uns focus, obrien amb cura uns embolcalls de plàstic i n'extreien uns objectes rectangulars de diferents mides i colors, que anaven disposant sobre una taula allargada.

També la imatge del locutor semblava neutra i impersonal. No era un robot, com altres locutors, sinó una criatura virtual, dissenyada per ordinador per satisfer els gustos de l'espectador mitjà: trets regulars, roba convencional, parlar pausat. Tenia l'avantatge que mai no vacil·lava ni s'equivocava, però de vegades ens feia riure, perquè les seves paraules no coincidien amb els moviments dels seus llavis.

—Notícies de medi ambient —va continuar dient—. Malgrat els intensos esforços de les institucions i del personal especialitzat, la desertització continua avançant a la meitat sud del país. A les províncies d'Andalusia oriental...

El Pa va fer el gest de prémer un botó en l'aire, i el telesensor va emmudir.

Al Pa li passava el mateix que a mi. Les notícies sobre el canvi climàtic, l'erosió de la coberta vegetal,

la sequera i l'avanç imparable dels deserts ens depri-mien, perquè es repetien contínuament i no percebíem cap millora. Era com si cada dia ens anunciessin que els carrers s'omplirien de sorra, i que les caravanes de camells substituïrien els cotxes i els trens de levitació magnètica. Per què calia recordar-ho, si no feien res per impedir-ho?

Jo continuava pensant en la notícia anterior. Per alguna raó desconeguda, la troballa a la cova m'havia impressionat.

—Pa, com eren exactament els llibres? —vaig preguntar.

El Pa em va mirar amb estranyesa, i jo em vaig penedir d'haver fet una pregunta tan simple.

—Em pensava que ho sabies. Què és el que aprens a la teleclasse?

El Pa estava convençut que l'ensenyament havia decaigut molt, en comparació del seu temps d'estudiant. Considerava un endarreriment, per exemple, que els alumnes seguissin la classe pel monitor, sense sortir de casa, en comptes de desplaçar-se cada dia per anar a l'escola o a l'institut, com feien en la seva època. A mi, en canvi, la teleclasse em semblava un gran avenç. No entenia com els nois havien pogut suportar aquell estat de coses durant tants anys.

—Aprenem un munt de coses útils —li vaig contestar—: nanotecnologia, forats negres, darrers avenços en computació... Aquest any tenim enginyeria genètica per primer cop.

—I no has sentit a parlar mai dels llibres?

—És clar que n'he sentit a parlar. No sóc tan ignorant. Però no recordo haver vist mai llibres de paper de debò. Eren aquells objectes que els arqueòlegs treien dels embolcalls, a la pantalla? —el Pa va assentir amb el cap mentre mastegava—. L'única cosa que sé és que existien abans de l'era digital, que servien per guardar-hi informació i que van passar de moda o els van prohibir.

El Pa es va quedar pensant. Suposo que dubtava entre callar, com solia fer, o entaular amb mi una conversa seriosa. Però havia estat callat durant massa temps. Potser va endevinar que la Ma m'ho hauria explicat. A més, com després vaig saber, els llibres li importaven realment.

El Pa es va acabar el plat i va deixar la safata en una tauleta. Em va parlar a poc a poc, mirant-me a la cara, com si volgués assegurar-se que l'entenia.

—A Orient —em va explicar, i l'antiga expressió, *Orient*, em va ressonar a les orelles com una campana—, els llibres eren de moltes maneres. Però aquí, a Occident, solien tenir forma de còdex: un feix de fulls de paper, cosits o enganxats entre dues tapes. Els fulls, com sens dubte deus saber —va recalcar, sorneguer—, estaven coberts de lletres. El paper per als llibres es feia de draps o de polpa de fusta. El primer era fort i durava, però el de polpa de fusta s'engroguia, s'esbocinava i finalment es desintegrava del tot, perquè tenia molt àcid. Però l'important no eren els llibres en si, sinó el que transmetien. Quan n'obries alguns, et semblava que senties la veu dels autors, morts potser milers d'anys abans. De vegades

resultava tan emocionant que havies de deixar de llegir i aixecar el cap, per pensar en el que havies llegit o descansar una mica.

—Vols dir que eren com els videojocs?

—Eren més emocionants que els videojocs —em va semblar que feia un esforç per recordar—. Ja sé que hi ha videojocs molt absorbents, i jo mateix, a la teva edat, hi dedicava molt temps. Però la satisfacció que proporcionaven els bons llibres era més profunda, i també més duradora. En llegir-los, et converties en un altre, senties d'una altra manera i se t'acudien idees i preguntes que mai no se t'havien acudit abans. Era com si poguessis ser en uns quants llocs al mateix temps i viure unes quantes vides.

—Aleshores, en vas arribar a llegir alguns?

—Sí, és clar. A la teva edat n'havia llegit almenys tres: *El Lazarillo de Tormes*, *Les aventures d'Arthur Gordon Pym* i *La metamorfosi*. Eren molt diferents entre ells, però tots tres em van agradar.

Havia anomenat els títols amb delectació, com si els paladegés, i això em va fer pensar en les postres.

—Que vols res més, Pa? —vaig dir mentre m'aixecava.

—No, no.

Vaig anar a la cuina, vaig treure del congelador un gelat de festuc i hi vaig afegir unes gotes de suplement vitamínic. Hi havia una idea que no em podia treure del cap. Si els llibres eren tan emocionants, per què els havien prohibit?

Quan vaig tornar a ser a la sala, ho vaig preguntar al Pa.

—No els van prohibir. No va caldre —em va contestar—. Això era el que et volia dir. Simplement, la gent va deixar de fer-los servir. Va haver-hi un temps que encara els compraven, perquè se'n parlava en els mitjans o perquè els llibres en general conservaven una mica de prestigi, però ja eren pocs els qui els llegien. I després van deixar de comprar-los. Per a què, si tots havien estat escanejats o ho estaven sent, i es trobaven disponibles a Cosmonet, en forma d'arxius digitals? La gent entrava a la xarxa i en llegia un fragment, un parell de paràgrafs. Després buscaven un altre títol, i en llegien un altre fragment. Però els bons llibres calia llegir-los sencers. El seu mèrit no depenia només de l'argument que explicaven, sinó de l'ordre de les paraules i les frases i del ritme de la història. Em segueixes?

—Més o menys —vaig contestar amb dificultat, perquè tenia la boca plena de gelat.

—En algun moment —va continuar el Pa— es van inventar els lectors electrònics portàtils. No solament hi podies llegir llibres, sinó també estar assabentat de les notícies. I servien per navegar per Cosmonet.

—Els he vist al Museu Virtual. S'assemblaven als antics telèfons mòbils.

—Eren una mica més grans —va assentir el Pa—. Durant anys, els llibres de paper van continuar imprimint-se. Després van deixar de fer-ho. Els lectors electrònics els havien reemplaçat, i acomplien la seva funció amb escreix. Un sol lector electrònic et permetia llegir tots els llibres. N'hi havia prou que fossin a Cosmonet. Quan jo vaig néixer, ja no existien les lli-

breries, que eren els llocs on es venien els llibres de paper. Ningú no imprimia llibres, però encara en quedaven molts, perquè s'havien editat durant segles. La gent se'n desfeia, amb l'excusa que ocupaven massa espai a les cases, es feien malbé o s'omplien de pols i eren difícils de netejar. Va arribar a dir-se que transmetien malalties, que era perillós dormir en una habitació on hi hagués llibres. Molts pocs es molestaven a portar-los a les biblioteques públiques, on podrien haver-se conservat. Simplement, els llençaven a les escombraries o els incineraven.

—I aquells llibres de la cova?

El Pa va arronsar les espatlles.

—De tant en tant, es produeixen troballes així, en coves o en cases abandonades. Alguns amants dels llibres els hi devien amagar per evitar que es perdessin. No confiaven en les institucions per conservar-los. Per sort, sempre hi ha hagut persones que han actuat de manera diferent.

Quan li vaig preguntar per què tampoc ell ja no llegia llibres, el Pa va somriure dèbilment, com si es disculpés.

—En primer lloc, perquè, de llibres, n'hi ha pocs i només es troben quan es busquen. En segon lloc, perquè també jo n'he perdut el costum. Quan ningú llegeix llibres, i un encara ho fa, té la impressió de ser una bestiola estranya. Però pot dir-se que continuo mantenint-hi una relació, a través de l'agència.

—Què vols dir?

—Per què creus que l'agència on treballa es diu Bibliotravel?

—No en tinc ni idea.

—Perquè, a l'antiga Grècia, el llibre s'anomenava *biblion*. És una agència de viatges a l'interior dels llibres.

Em vaig quedar bocabadat. Un tros de gelat verd fosforescent va caure des de la meva cullereta a la safata.

—Una agència de viatges a l'interior dels llibres! —vaig exclamar—. Em pensava que estàveu especialitzats en viatges virtuals a l'espai, com la majoria de les agències.

—Així vam començar, fa uns anys. Després vam descobrir que, tot i que els nostres clients no tenien interès per la lectura, trobaven a faltar uns escenaris i unes passions que no podien trobar en la vida real, però sí en les pàgines d'alguns llibres. I no arriscaven gens. Podien viatjar a una novel·la, a un drama o fins i tot a un poema llarg —em va mirar amb atenció, per assegurar-se que distingia els gèneres—, intervenir-hi i tornar al món de cada dia, amb noves experiències i sentiments, però sense que les seves existències quedessin afectades.

—Però, viatgen de debò? Vull dir, es traslladen a aquests llocs on passen els llibres? O es pensen que viatgen i que viuen aquelles històries?

—Totes dues coses.

—Totes dues coses?

—M'entendries si haguessis llegit un llibre. On és el lector de llibres quan llegeix? Dins el llibre o fora? Quan un llegia un bon llibre, era com si recorregués els llocs descrits. Però, alhora, un podia estar-se asse-

gut o al llit. Amb el nostre sistema, els clients tenen la impressió de viure plenament les aventures dels llibres, i de conèixer-ne els herois i heroïnes. Els seus cervells no noten la diferència. I, quan tornen, els seus records són tan vius com els de qualsevol viatge, o potser més.

Vaig provar de representar-me a mi mateix viatjant a l'interior d'un llibre, com els clients del Pa, però no ho vaig aconseguir.

El Nou continuava estirat al terra, i el musell li tremolava lleument sobre una de les meves sabatilles. Es va aixecar, tot d'una, i em va obsequiar amb un gruny amistós. Era la seva manera d'anunciar que havia arribat l'hora d'anar-se'n al llit.

—Saps? —vaig dir al Pa, des de la porta de la sala—. Tu i jo hauríem de parlar més sovint.

—Tens raó. Si vols, d'ara endavant... —va callar, i es va quedar pensarós—. Espera't. M'agradaria ensenyar-te una cosa.

El vaig seguir fins a la seva habitació i la primera cosa que vaig veure va ser un holograma de la Ma, de cos sencer i en tres dimensions, al costat del llit de matrimoni. Feia temps que no hi entrava. Em va resultar plaent, i alhora dolorós, trobar una representació tan real. Els cabells, solts i vermells, li emmarcaven la cara. Semblava a punt d'anar-se'n a dormir, i somreia com si estigués a punt de dir-me bona nit.

Vaig sentir un fort desig d'abraçar-la. Crec que, si el Pa no hagués estat allà, ho hauria provat. Vaig pensar com la devia estimar, i que moltes nits es devia haver adormit mirant-la.

Però no era l'holograma de la Ma el que el Pa volia ensenyar-me. Va obrir un armari encastat, va estirar els braços i, d'un prestatge superior, en va baixar una urna transparent. Me la va ensenyar. A dins, encaixat en una peça que servia per sostenir-lo, hi havia un llibre, el primer llibre que jo veia realment en la meua vida. Vaig mirar amb curiositat les tapes, el llom i el cairell de les pàgines, i en vaig llegir el títol, *L'illa dels llibres perduts*, i el nom de l'autor, Félix Valdés.

A la coberta, un jove escabellat, vist d'esquena, s'obria pas entre els matolls, en el que podia ser un jardí espès o una selva.

—Ni el meu pare, és a dir el teu avi, ni jo vam ser grans lectors —em va explicar el Pa—. Però el pare del teu avi, és a dir, el teu besavi, era escriptor. Va ser força conegut en la seva època, i em sembla que fins i tot el van traduir al coreà i al xinès. Aquest és un dels seus llibres, l'únic que hem conservat.

Em vaig sentir orgullós. Els llibres podien haver deixat d'imprimir-se, però jo descendia d'un d'aquells inventors d'històries que, abans de ser oblidats, havien fascinat els lectors antics.

—Puc llegir-lo? —vaig preguntar i, en observar els seus dubtes, vaig afegir—: M'agradaria molt.

El Pa va negar amb el cap.

—Com pots veure, l'urna està segellada —em va assenyalar els cargols diminuts de metacrilat, que travessaven parcialment la tapa—. A dins s'hi va fer el buit per preservar el paper. Si l'obrim, el llibre podria desintegrar-se, com tants altres. I no en tenim més exemplars. És gairebé un miracle que ens hagi arribat.

—L'has llegit?

—No. El meu pare ja el guardava així, com un record que podíem veure, però no tocar. També jo li vaig demanar que l'obris, però no va voler.

—I no saps de què va?

—M'ho van explicar. Alguna cosa sobre un naufrag que arriba en una illa deserta, plena de llibres que esperen ser llegits i que viuen entre els arbres i els matolls, com els animals. Però no sé si ho recordo bé.

—Quina història tan estranya!

—Ho és. Estic content d'haver-te ensenyat el llibre. Bona nit, David.

—Bona nit, Pa.

A la meva habitació, el Nou es va estirar al meu costat i es va fregar contra mi perquè l'acariciés. Quan em cansava de fer-ho, insistia perquè continués. Finalment va sospirar i va caure en un profund son robòtic.

Poc després em vaig sentir molt lleuger, cada cop més lleuger, com si m'elevés. Volia aferrar-me a alguna cosa, una cadira o la taula de l'ordinador, però ja estava adormit.

2. La novel·la perduda

L'endemà, a l'hora de la teleclasse, el professor de robòtica la va prendre amb mi. Primer de tot em va interrogar sobre robots domèstics, i després em va tenir tot el matí dissenyant sistemes cibernètics a la pissarra electrònica. A sobre, l'emissió era en circuit obert, de manera que tots em podien veure.

Quan el professor es va donar per satisfet, ja havia arribat l'hora de dinar. Però jo no tenia gana. El Pa havia despertat en mi la curiositat per llegir un llibre.

Em vaig introduir a Cosmonet. Com el Pa deia, molts llibres s'havien escanejats feia temps. Però gairebé totes les pàgines web que n'oferien els continguts havien caducat —potser ningú no les havia consultat durant anys—, i l'accés m'era denegat un cop i un altre.

Després d'una llarga recerca vaig trobar un llibre titulat *David Copperfield*, d'un tal Charles Dickens, i vaig començar a llegir-lo a la pantalla, perquè em va fer gràcia que tinguéssim el mateix nom de pila. Em va commoure saber que, a més, tots dos érem orfes.

El pare de David Copperfield havia mort sis mesos abans que David nasqués, i feia tres anys que la Ma era morta.

Però al cap de dos capítols em vaig marejar. Em semblava que de vegades l'acció transcorria massa de pressa i d'altres, amb una major freqüència, massa a poc a poc. També em costava d'imaginar visualment els personatges, i no entenia el seu comportament ni les seves complicades relacions. Semblava que eren en un lloc, i tot d'una, sense avisar, eren en un altre.

En el tercer capítol es parlava d'unes persones que vivien en un vaixell invertit, encallat a la platja. Era una situació completament absurda, o almenys això vaig pensar aleshores.

Vaig acabar deixant la lectura amb una sensació de frustració i fracàs. Com era possible que fos incapaç d'acabar un llibre que, segons el que s'explicava a Cosmonet, els lectors de 1850 consideraven de lectura fàcil i fins i tot apropiada per als nens? Havien passat més de dos segles!

Potser llegir un llibre no resultava tan senzill, si no es feia amb una certa freqüència o si es desconeixien l'època i el lloc descrits. Potser calia una disposició especial, o una atmosfera de tranquil·litat, de calma, que ja no existia. No m'imaginava aquest David Copperfield preocupat per la rapidesa del canvi climàtic, ni pels freqüents episodis de fam de l'hemisferi sud. Potser, com el Pa havia suggerit, llegir llibres s'havia convertit en un costum del passat.

Dins meu quedava, tanmateix, un cert enyorament per un temps que no havia viscut. I tenia la sensació de no haver-m'hi esforçat gaire.

Se'm va acudir que el llibre del meu besavi em podia resultar més accessible, perquè era més recent i també perquè, tot i que no n'hagués conegut l'autor, al cap i a la fi era un avantpassat, és a dir, un parent, i existia la possibilitat de trobar-hi una història familiar o un punt de vista més o menys afí.

El vaig buscar a Cosmonet sense cap resultat. Podien haver-lo traduït al coreà i al xinès, però la veritat és que la fama de Félix Valdés, a diferència de la de l'anglès Charles Dickens, no havia superat la barrera del temps.

Gairebé sense adonar-me'n, vaig entrar a l'habitació del Pa. El làser havia estat desactivat, i l'holograma de la Ma, vist a la llum del dia, tenia l'aspecte d'una placa fotogràfica semivelada, la qual cosa impedia distingir-ne amb claredat els trets. Més val així, vaig pensar. No em volia posar trist.

Vaig pujar en una cadira i vaig treure l'urna de l'armari. La coberta de *L'illa dels llibres perduts* no era exactament com la recordava. Ara, el jove escabellat tenia el tors nu, i es dirigia, a través dels matolls, cap el que semblava una casa senyorial de fusta, amb columnes blanques, d'aspecte antic. Com que no m'havia fixat en aquesta casa la nit anterior, i a més el Pa havia parlat d'una illa deserta, per un moment vaig tenir por que el llibre fos un altre holograma enganyós, que canviava d'aparença segons la llum.

Vaig decidir comprovar-ho. L'operació tenia els seus riscos, però existia la possibilitat que, encara que el llibre fos real, l'aire del nostre temps no l'afectés gaire. Que potser no havia vist, al Museu Virtual, papirs egipcis que eren molt més antics i que pel que sembla encara es conservaven a la megalòpoli del Caire? Si actuava a poc a poc i amb cura, podria advertir-ne els canvis i aturar-me a temps. Si més no, això és el que jo em pensava.

Vaig buscar un tornavís i vaig començar a treure de manera simultània els cargols, que giraven amb facilitat. Feia mitja volta a un, i després feia el mateix amb l'altre i l'altre. Al cap d'un quart d'hora va sonar un soroll inesperat, com si es destapés una ampolla de narcocola o qualsevol altra beguda amb gas.

El Nou va respondre amb un lladruc. Vaig esperar, expectant, però el llibre no tenia cap alteració visible.

Vaig treure els cargols i la tapa, i el vaig palpar. Amb prou feines vaig arribar a sentir-ne el tacte. Es va esvanir a l'instant, abans que pogués treure'l de l'urna i obrir-lo. Durant una fracció de segon vaig entreveure un munt de paper groguenc, solcat de línies negres, i una enquadració que es guerdava. Després, res. Un petit cúmul de cendra, que s'anava dipositant, era tot el que quedava de la poc abans inaccessible novel·la del meu besavi, *L'illa dels llibres perduts*.

Aleshores vaig comprendre per què els homes que havia vist al telesensor duïen guants i mascaretes, a l'hora de manipular els llibres de la cova. No és tan sols això, sinó que segurament treballaven en una

cambrà d'aïllament, esterilitzada i amb una atmosfera sota control, per prevenir qualsevol eventualitat.

Afligit, vaig tornar a cargolar la tapa i vaig deixar l'urna al prestatge superior de l'armari.

No tenia ànims per explicar al Pa la veritat, però sabia que tard o d'hora la descobriria.

Vaig tornar a rastrejar per la xarxa. Em vaig animar una mica en veure que encara quedaven dos o tres antiquaris que venien i compraven llibres. Tanmateix, cap no tenia el del meu besavi entre les seves existències. És més, els llibres amb els quals comerciaven, i que venien a pesos astronòmics, eren considerablement més antics, i estaven enquadernats en pell i impresos en pergamí o en paper durador. El seu valor, doncs, semblava que depenia de la seva extraordinària raresa, i no de l'interès o l'emoció que el text pogués provocar en els lectors.

Vaig pensar que el lloc més adequat per buscar *L'illa dels llibres perduts* era la Docuteca Nacional, on podia suposar que hi eren tots. Si allà el tenien, i em permetien accedir-hi, podria llegir-lo. Després n'escanejaria cadascuna de les pàgines i tornaria a imprimir-les en un paper més estable, que no es degradés amb facilitat. Tot seguit hauria d'ordenar els fulls i afegir-hi una coberta, per imitar l'aspecte original.

No era una empresa del tot impossible, però sí molt feixuga. Tot i que l'ús s'havia restringit molt, el paper continuava existint. Fins i tot jo mateix podria fabricar-ne una petita quantitat, com havia après a fer a Tecnologia Bàsica, una assignatura optativa que havia fet l'any anterior a la teleclasse.

Després em vaig adonar que ni tan sols estava obligat a imprimir el llibre. Si el col·locava a l'urna, el Pa mai no l'obriria. N'hi hauria prou de reproduir la coberta, si la trobava.

L'ordinador em va ajudar a descobrir almenys una cosa, que la Docuteca comprenia una dotzena de seccions: Cinemateca, Videoteca, Fototeca, Hemeroteca... Ni tan sols no em podia imaginar el contingut d'algunes d'aquestes seccions, però vaig recordar que *biblion* volia dir 'llibre' en grec antic.

Vaig consultar, doncs, les pàgines de la Biblioteca, i vaig buscar la novel·la del meu besavi a la llista de títols. Pel que semblava, no la tenien. El nom de Félix Valdés apareixia, en canvi, a la llista d'autors. Amb alleujament, perquè començava a dubtar de la seva veritable importància, vaig llegir una ressenya biogràfica en què se'l definia com un «escriptor imaginatiu, possessor d'un llenguatge clar i precís», i se'l considerava una raresa dins el programa literari de la seva època.

Com que existia la possibilitat que no tots els fons estiguessin informatitzats, o que calgués subscriure's per accedir-hi, vaig buscar l'adreça de correu electrònic de la Biblioteca i els vaig escriure, demanant-los que comprovessin si tenien *L'illa dels llibres perduts*.

Em van respondre al moment. El llibre, deien, figurava en un catàleg d'ús intern. Els vaig enviar un altre correu, preguntant-los si podrien escanejar el llibre per a mi, i em van respondre que per aconseguir aquest servei hauria de presentar-me personalment a la Biblioteca, i justificar el meu interès pel llibre. M'hi adjuntaven l'horari de visites.

En mirar el rellotge, vaig veure que era tard per fer la gestió aquell mateix dia. Havia perdut massa temps navegant a Cosmonet i obrint l'urna, i el Pa no trigaria gaire a tornar a casa.

Va arribar poc després, en efecte, i ens vam posar a preparar el sopar. Li vaig preguntar si havia conegut el seu avi.

—No —em va contestar—. Em va passar el mateix que a tu, que no vas conèixer el teu. Però sento com si l'hagués conegut, perquè el meu pare me'n parlava molt. Com que era escriptor, l'avi, és a dir el teu bes-avi, estava convençut que els llibres i la literatura eren la cosa més important, i volia inculcar aquella convicció al meu pare. Li recomanava un llibre rere l'altre, els hi deixava a la tauleta de nit, li demanava que fes resums de les seves lectures, que comencés a escriure contes o a fer un diari. Però el pare, que tenia unes altres aficions, no li feia gens de cas. Ni tan sols llegia els llibres que l'avi escrivia. I l'avi es desesperava, perquè no ho entenia.

—Jo tampoc no ho entenc. Per què penses que el teu pare es resistia a llegir?

—En part per rebel·lia. Estava fart que el seu pare volgués imposar-se i el pressionés. I en part, suposo, perquè s'imaginava que els llibres no tenien res a veure amb la vida, i que llegir era perdre el temps.

—I no és així? —li vaig preguntar.

—No. Els llibres sempre han ajudat a entendre la vida —va contestar el Pa—. Si més no, a mi m'han ajudat. Jo llegia perquè m'adonava que els llibres estaven desapareixent, i també —va riure— perquè el

meu pare havia deixat de llegir. Però aleshores em pensava que només els nens llegíem llibres i, que si continuàvem fent-ho, no desapareixerien del tot. Recordo que un cop em vaig tombar cap al pare, que feia unes quantes hores que estava assegut davant del telesensor, i li vaig preguntar amb tota la innocència: «Papa, tu saps llegir?». No li va fer cap gràcia. Però en el fons, molt en el fons, ell també tenia respecte per la feina del besavi. Per això, em sembla, va posar el llibre a l'urna.

L'al·lusió a *L'illa dels llibres perduts* em va neguitejar. Tenia por de fer-li alguna pregunta que renovés el seu interès pel llibre del besavi, i que anés a mirar l'armari. Així que, per no delatar-me, me'n vaig anar a la meua habitació tan bon punt vam acabar de sopar.

A Chicago, on vivia el meu amic Marc, encara eren les tres de la tarda. Vam parlar per videoconferència i li vaig explicar la meua nova afició pels llibres, tot i que no li vaig dir res de la novel·la del besavi ni de l'urna. Com era d'esperar, no sabia res de Charles Dickens ni de *David Copperfield*. Em va dir que tot allò li sonava a coses de vells, i em va enviar la imatge digital d'una noia, la Marjorie, que li agradava molt i amb la qual començava a sortir.

Era una noia de cabellera curta i aspecte esportiu. Els ulls, que semblaven verds, es tornaven grisos en augmentar-los a la pantalla.

—És molt maca —li vaig dir—. Me n'alegro per tu.

Mentre li ho deia, m'adonava que també tenia una mica d'enveja.

Aquella nit vaig somiar que el Nou i jo viatjàvem a l'interior d'un llibre de paper, i que caminàvem entre dues línies de paraules com per una sendera, alternativament d'esquerra a dreta i de dreta a esquerra.

Tot d'una, sense avisar, la sendera es va contreure darrere nostre. Les lletres es van dreçar fins que van assolir l'alçada dels arbres, van estendre les seves arrels i van esclatar. Una densa pluja de cendres, que entebolia la vista, ens va caure a sobre.

El llibre estava desintegrant-se, i el gos i jo corríem, amb tota la nostra força, per sortir abans que també ens desintegréssim.